

स्वशासन अध्ययन प्रतिष्ठान
Institute of Local Governance Studies
(INLOGOS)

वि.सं.का. काठमाडौं सं.नं. ११६-०१९/६२
स.सं.प. काठमाडौं सं.नं. १७८२४
पुस्तक सं. ३०१८८९७४६
ठेगाना : वल्लेभञ्ज, का.सं.पा. १०, काठमाडौं,
नेपाल

मध्यमकालीन खर्च संरचनाको एकीकृत मस्यौदा तयारी

स्वशासन अध्ययन प्रतिष्ठान
Institute of Local Governance Studies
(INLOGOS)

एकीकृत मस्यौदामा समावेश हुने प्रमुख विषय

आर्थिक खाका

नतिजा खाका

बजेट खाका

मध्यमकालीन खर्च संरचनाको एकीकृत मस्यौदा तयारी

आर्थिक खाका:

- ❖ समीक्षा प्रतिवेदन तथा विगतको उपलब्धि र समष्टिगत नतिजा खाकाको आधारमा चालू आवधिक योजना तथा विषय क्षेत्रगत अपेक्षित उपलब्धि प्राप्त गर्न सहयोग पुग्ने गरी स्थानीय आर्थिक खाका तयार गर्ने
- ❖ स्थानीय आर्थिक खाकामा स्थानीय उत्पादन, रोजगारी, आय र लगानी खाका लगायतका सूचकहरू समावेश भएको हुनुपर्ने
- ❖ आर्थिक खाका तयार गर्दा गत आर्थिक वर्षको यथार्थ अवस्था, चालू आर्थिक वर्षको अनुमानित उपलब्धिको आधारमा आगामी आर्थिक वर्षको लक्ष्य निर्धारण गर्ने ।
- ❖ त्यसपछिका दुई आर्थिक वर्षको लक्ष्य निर्धारण गर्दा चालू आवधिक योजनाको लक्ष्यका आधारमा गर्नुपर्ने

मध्यमकालीन स्थानीय आर्थिक खाकाको ढाँचा

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	गत आ.व.को उपलब्धि	चालु आ.व.को अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					आगामी पहिलो आ.व.	आगामी दोश्रो आ.व.	आगामी तेश्रो आ.व.
१.	बार्षिक उत्पादन	रु. लाखमा					
१.१	कृषि	रु. लाखमा					
१.२	गैर कृषि (उद्योग र सेवा)	रु. लाखमा					
२.	औषत पारिवारिक आय	रु. लाखमा					
३.	उद्योग, व्यापार र व्यावसाय	संख्या					
४.	औपचारिक क्षेत्रमा रोजगारी सिर्जना	कार्यदिन					
५.	आधारभूत खाद्य सुरक्षाको स्थितिमा रहेका परिवार	प्रतिशत					

मध्यमकालीन खर्च संरचनाको एकीकृत मस्यौदा तयारी

नतिजा खाका:

- ❖ स्थानीय आवधिक योजना तथा विषय क्षेत्रगत योजनाको लक्ष्य र उपलब्धि तथा विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचकका आधारमा समष्टिगत मध्यमकालीन नतिजा खाका तयार गर्नुपर्छ ।

बजेट खाका:

- ❖ स्थानीय आवधिक योजनाको लक्ष्य, उद्देश्य, प्राथमिकता तथा रणनीति र चालु आर्थिक वर्षको नीति तथा कार्यक्रम, दिगो विकास लक्ष्यको स्थानीयकरण श्रोतपुस्तिकालाई आधार लिइ खर्च तथा स्रोत अनुमान सहितको मध्यमकालीन बजेट खाका तयार गर्नुपर्छ ।
- ❖ बजेट खाकामा विषय क्षेत्रगत सन्तुलन तथा प्राथमिकता कायम हुने गरी स्रोत विनियोजन तथा प्रक्षेपण गर्नुपर्छ ।

मध्यमकालीन नतिजा खाकाको ढाँचा

क्र.सं.	सूचक	एकाइ	गत आ.व.को उपलब्धि	चालु आ.व.को अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
					आगामी पहिलो आ.व.	आगामी दोश्रो आ.व.	आगामी तेश्रो आ.व.
१	५ वर्षमुनिका कम तौल भएका बालबालिका	प्रतिशत					
२	साक्षरता दर (१५ वर्ष माथि)	प्रतिशत					
३	प्राविधिक शिक्षा अध्ययनरत विद्यार्थी	संख्या					
४	प्राविधिक वा व्यवसायिक क्षेत्रमा तालिम प्राप्त जनसंख्या	प्रतिशत					
५	रोजगारीमा औपचारिक क्षेत्रको हिस्सा	प्रतिशत					
६	स्थानीय सडक (कालोपत्रे)	कि.मि.					
७	स्थानीय सडक (खण्डास्मित)	कि.मि.					
८	स्थानीय सडक (धुले)	कि.मि.					
९	३० मिनेटको दुरीमा यातायातमा पहुँच भएका जनसंख्या	प्रतिशत					
१०	विद्युतमा पहुँच प्राप्त परिवार	प्रतिशत					
११	सुरक्षित आवासमा बसोबास गर्ने जनसंख्या	प्रतिशत					
१२	उर्जा उपभोगमा नवीकरणीय उर्जाको अनुपात	प्रतिशत					
१३	आधारभूत खानेपानी सुविधा पुगेको जनसंख्या	प्रतिशत					
१४	५ वर्ष मुनीका बालबालिकाको जन्मदरता	प्रतिशत					
१५	विपद्का घटनाबाट प्रभावित परिवार	प्रति हजार					
१६	जनजंगलको घनत्व (रुख प्रति हेक्टर)	संख्या					
१७	मातृभाषामा पठनपाठन हुने विद्यालय	संख्या					
१८	सामाजिक सुरक्षामा आवद्ध जनसंख्या	प्रतिशत					
१९	पर्यटन आगमन	संख्या					

मध्यमकालीन बजेट खाकाको ढाँचा

क्र.सं.	विवरण	गत आ.व. को यथार्थ	चालु आ.व.को संशोधित अनुमान	मध्यमकालीन बजेट अनुमान र प्रक्षेपण			
				आगामी पहिलो आ.व.को अनुमान	आगामी दोश्रो आ.व.को प्रक्षेपण	आगामी तेश्रो आ.व.को प्रक्षेपण	तीन वर्षको कुल
१.	खर्च अनुमान						
	चालु खर्च						
	पूँजीगत खर्च						
	वित्तीय व्यवस्था						
	कुल						
२	आय अनुमान						
२.१	आन्तरिक आय						
२.२	राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकम						
	क. नेपाल सरकार						
	ख. प्रदेश सरकार						
२.३	रोयल्टी बाँडफाँट						
	क. वन रोयल्टी						
	ख. खानी रोयल्टी						
	ग. विद्युत रोयल्टी						
	घ. पर्वतारोहण रोयल्टी						
	ड. पानी तथा अन्य रोयल्टी						

मध्यमकालीन बजेट खाकाको ढाँचा

क्र.सं.	विवरण	गत आ.व. को यथार्थ	चालु आ.व.को संशोधित अनुमान	मध्यमकालीन बजेट अनुमान र प्रक्षेपण			
				आगामी पहिलो आ.व.को अनुमान	आगामी दोश्रो आ.व.को प्रक्षेपण	आगामी तेश्रो आ.व.को प्रक्षेपण	तीन वर्षको कुल
२.४	नेपाल सरकार वित्तीय हस्तान्तरण						
	क. वित्तीय समानीकरण अनुदान						
	ख. सशर्त अनुदान						
	ग. सम्पूरक अनुदान						
	घ. विशेष अनुदान						
२.५	प्रदेश सरकार वित्तीय हस्तान्तरण						
	क. वित्तीय समानीकरण अनुदान						
	ख. सशर्त अनुदान						
	ग. सम्पूरक अनुदान						
	घ. विशेष अनुदान						
२.६	आन्तरिक ऋण						
२.७	अन्य अनुदान						
२.८	जनसहभागिता						
२.९	अन्तर स्थानीय तह साभेदारी रकम						
२.१०	मौज्दात रकम						
	कुल						

तीन आर्थिक वर्षको खर्चको अनुमान तथा प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साँकेतीकरण

- आयोजना, कार्यक्रम र विषय उपक्षेत्रगत रूपमा तयार भएको आगामी तीन आर्थिक वर्षको खर्चको अनुमान तथा प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण एवम् रणनीतिक स्तम्भ, दिगो विकास लक्ष्य, लैङ्गिक सङ्केत तथा जलवायु सङ्केतको साँकेतीकरणको आधारमा देहायमा उल्लिखित ढाँचामा (स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन अनुसूची – १७ (क, ख, ग, घ र ङ) एकीकृत विवरण तयार गर्ने ।

क. रणनीतिक स्तम्भको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

रकम रु. हजारमा

रणनीतिक सङ्केत	रणनीतिक स्तम्भ	गत आ.व.को यथार्थ		चालु आ.व.को संशोधित अनुमान		आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व. २०../.. को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०../.. को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
कुल जम्मा											

तीन आर्थिक वर्षको खर्चको अनुमान तथा प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साँकेतीकरण

ख. प्राथमिकताक्रमको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

रकम रु. हजारमा

प्राथमिकताक्रम	आयोजना तथा कार्यक्रम संख्या	गत आ.व.को यथार्थ		चालु आ.व.को संशोधित अनुमान		आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व. २०../.. को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०../.. को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
पहिलो (P1)											
दोस्रो (P2)											
कुल जम्मा											

तीन आर्थिक वर्षको खर्चको अनुमान तथा प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साँकेतीकरण

ग. दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

रकम रु. हजारमा

सङ्केत नम्बर	दिगो विकास लक्ष्य	गत आ.व.को यथार्थ		चालु आ.व.को संशोधित अनुमान		आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व. २०../.. को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०../.. को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	गरिबीको अन्त्य										
२	शून्य भोकमरी										
३	स्वस्थ जीवन										
४	गुणस्तरीय शिक्षा										
५	लैङ्गिक समानता										
६	स्वच्छ पानी र सरसफाइ										
७	आधुनिक ऊर्जामा पहुँच										
८	समावेशी आर्थिक वृद्धि र मर्यादित काम										
९	उद्योग नविन खोज र पूर्वाधार										
१०	असमानता न्यूनीकरण										
११	दिगो शहर र बस्ती										
१२	दिगो उपभोग र उत्पादन										
१३	जलवायु परिवर्तन अनुकूलन										
१४	सामुद्रिक स्रोतको उपयोग										
१५	भूसतह स्रोतको उपयोग										
१६	शान्ति, न्याय र सबल संस्था										
१७	दिगो विकासको लागि साभेदारी										

तीन आर्थिक वर्षको खर्चको अनुमान तथा प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साँकेतिकरण

घ. लैंगिक संकेतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

रकम रु. हजारमा

सङ्केत नम्बर	लैङ्गिक सङ्केत	गत आ.व.को यथार्थ		चालु आ.व.को संशोधित अनुमान		आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व. २०../.. को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०../.. को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
०१	निर्दिष्ट										
०२	सहयोगी										
०३	तटस्थ										
कुल जम्मा											

ङ. जलवायु संकेतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

रकम रु. हजारमा

सङ्केत नम्बर	जलवायु सङ्केत	गत आ.व.को यथार्थ		चालु आ.व.को संशोधित अनुमान		आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व. २०../.. को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०../.. को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
०१	अत्यन्त सान्दर्भिक										
०२	सान्दर्भिक										
०३	तटस्थ										
कुल जम्मा											

तीन आर्थिक वर्षको खर्चको अनुमान तथा प्रक्षेपण, प्राथमिकीकरण र साँकेतीकरण

घ. स्थानीय गौरवका आयोजनाको तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

रकम रु. हजारमा

विषयगत क्षेत्र/उपक्षेत्र	आयोजना तथा कार्यक्रम	गत आ.व.को यथार्थ		चालु आ.व.को संशोधित अनुमान		आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व. २०../..को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०../..को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
	कुल जम्मा										

ङ. विषय क्षेत्रगत रुपमा आयोजना/कार्यक्रम तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

रकम रु. हजारमा

विषयगत क्षेत्र/उपक्षेत्र	आयोजना संख्या	गत आ.व.को यथार्थ		चालु आ.व.को संशोधित अनुमान		आगामी आ.व.को विनियोजन		आ.व. २०../..को खर्च प्रक्षेपण		आ.व. २०../..को खर्च प्रक्षेपण	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
आर्थिक विकास											
कृषि											
पशु विकास											
.....											
	कुल जम्मा										

मध्यमकालीन खर्च संरचना दस्तावेजको विषयवस्तु

स्थानीय सरकारको मध्यमकालीन खर्च संरचनाको विषयवस्तु

परिच्छेद १: परिचय

- पृष्ठभूमि
- अवधारणा र उद्देश्य
- कानूनी तथा संस्थागत व्यवस्था
- तर्जुमा प्रक्रिया

परिच्छेद २: स्थानीय मध्यमकालीन खर्च संरचना

- पृष्ठभूमि
- सोच, उद्देश्य, रणनीति
- मध्यमकालीन आर्थिक खाका
- मध्यमकालीन नतिजा खाँका
- मध्यमकालीन बजेट खाका

स्थानीय सरकारको मध्यमकालीन खर्च संरचनाको विषयवस्तु र ढाँचा

परिच्छेद दुई :स्थानीय मध्यमकालीन खर्च संरचना

- बजेट विनियोजन र प्रक्षेपणको बाँडफाँट

- रणनीतिक स्तम्भको आधारमा तीन आर्थिक बर्षको अनुमान तथा प्रक्षेपण
- प्राथमिकताक्रमको आधारमा तीन आर्थिक बर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण
- दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा तीन आर्थिक बर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण
- लैंगिक संकेतको आधारमा तीन आर्थिक बर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण
- जलवायु संकेतको आधारमा तीन आर्थिक बर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण
- स्थानीय गौरवका आयोजनाको तीन आर्थिक बर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण
- विषय क्षेत्रगत कार्यक्रम तथा आयोजनाको तीन आर्थिक बर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

परिच्छेद ३ : आर्थिक क्षेत्र

- कृषि तथा पशुपंक्षी

.....

परिच्छेद ४ : सामाजिक क्षेत्र

परिच्छेद ५ : पूर्वाधार क्षेत्र

परिच्छेद ६ : वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन क्षेत्र

परिच्छेद ७ : संस्थागत विकास र सुशासन क्षेत्र

अनूसूचीहरु

मध्यमकालीन खर्च संरचनाको विषय क्षेत्रगत परिच्छेदमा समावेश हुने विषय र ध्यान दिनुपर्ने पक्षहरु

१. पृष्ठभूमि

- विषय उपक्षेत्रसँग सम्बन्धित स्थानीय तहको सन्दर्भ (१ वाक्य), वर्तमान अवस्था (१ वाक्य), दिगो विकास लक्ष्य सम्बन्धमा विषय क्षेत्रगत व्यवस्था (१ वाक्य) र विषय क्षेत्रगत नीति, रणनीति एवम् स्थानीय तहको क्षेत्रगत प्राथमिकता तथा प्रतिबद्धता (१ वाक्य) गरी एक अनुच्छेदमा र बढीमा आधा पृष्ठसम्म हुनुपर्ने ।

२. समस्या तथा चुनौती

- यस क्षेत्रका कार्यक्रम तथा आयोजना कार्यान्वयनमा विद्यमान प्रमुख समस्या दुई वाक्यमा नबढ्ने गरी एक अनुच्छेद तथा आगामी दिनमा सामना गर्नुपर्ने चुनौती समेत गरी एक अनुच्छेदमा लेख्ने ।

३. लक्ष्य

- स्थानीय तहको आवधिक योजनामा उल्लिखित विषय क्षेत्रगत लक्ष्य लेख्ने, एक भन्दा बढी क्षेत्रको भएमा सबै क्षेत्रको लक्ष्य लेख्ने र कोष्ठमा क्षेत्र खुलाउने ।

४. रणनीति

- स्थानीय तहको आवधिक योजनामा उल्लिखित विषय क्षेत्रगत रणनीति लेख्ने, एक भन्दा बढी क्षेत्रको भएमा सबै क्षेत्रको रणनीति लेख्ने र कोष्ठमा क्षेत्र खुलाउने । कुनै विषय क्षेत्रमा नयाँ रणनीति समावेश गरेमा सो पनि खुलाउन सकिने ।

५. विषय क्षेत्रगत नतिजा सूचक र लक्ष्य

- आवधिक योजनाको आधारमा विषय क्षेत्रसँग सम्बन्धित मध्यमकालीन नतिजा सूचक उल्लेख गर्ने ।

विषय उपक्षेत्रगत मध्यमकालीन नतिजा खाका

सूचक	एकाई	गत आ.व.सम्मको वास्तविक उपलब्धि	चालु आ.व.सम्मको अनुमानित उपलब्धि	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				पहिलो बर्ष	दोश्रो वर्ष	तेश्रो वर्ष
१	२	३	४	५	६	७

विषय उपक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

६. विषय उपक्षेत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय अनुमान

आर्थिक वर्ष	बजेट अनुमान				बजेटको स्रोत			
	कुल	चालु	पुँजीगत	वित्तीय व्यवस्था	आन्तरिक स्रोत	नेपाल सरकार	प्रदेश सरकार	ऋण तथा अन्य
आगामी पहिलो आर्थिक वर्ष								
आगामी दोश्रो आर्थिक वर्ष								
आगामी तेश्रो आर्थिक वर्ष								

कार्यक्रम/आयोजनाको संक्षिप्त विवरणको ढाँचा

क्र.सं.	उपक्षेत्र/कार्यक्रम र आयोजना	उद्देश्य	अवधि (सुरु र समाप्ति)	कुल लागत (रु.हजारमा)	पुष्ट्याई	आगामी तीन वर्षको उपलब्धि सूचक
१	२	३	४	५	६	८
१.	पक्की सडक निर्माण	आवतजावत सहज र सेवा सविधामा पहुँच बृद्धि गर्ने	२०७८र७९ देखि २०८०र८१ सम्म	१०००००	डिपिआर बमोजिम	५ कि.मि. सडक पक्की भई यातायात सुचारु हुनेछ ।
२	वडा कार्यालय भवन निर्माण	वडालाई सेवा केन्द्रको विकास गर्ने	२०७८र७९ देखि २०७९र८० सम्म	६००००	नेपाल सरकारको मापदण्ड र डिपिआर बमोजिम	३ वटा वडा कार्यालय व्यवस्थित रूपमा संचालन भई सेवा प्रवाह सुचारु हुनेछ ।
३	कृषि बजार व्यवस्थापन कार्यक्रम	कृषि व्यवसाय तथा आय बृद्धि	२०७९र८० र २०८०र८१	६०००	ससर्त कार्यक्रम	कृषि उपज संकलन निर्माण र हाटबजार संचालन हुनेछ
४	सहकारी	उत्पादन, कारोबार र बजारीकरण अभिवृद्धि	सालबसाली	३०००	विशेष प्राथमिकताको क्षेत्र	३ वटा उत्पादन र बजारीकरणमा आधारित सहकारी संचालन हुनेछन्
	जम्मा			१६९०००		

जोखिम पक्ष तथा अनुमान

द. जोखिम पक्ष र अनुमान देहाय अनुसार तयार गर्ने

- आगामी तीन वर्षमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्दा आइपर्ने सम्भावित जोखिमको आँकलन तथा सम्बोधन सहित २ वाक्यमा बढीमा एक अनुच्छेद लेख्ने ।
- पहिलो वाक्यमा प्रमुख अनुमान उल्लेख गर्ने र दोस्रो वाक्यमा उक्त कार्यहरू नभएमा अपेक्षित उपलब्धि हासिल नहुने के जोखिम रहन्छ सो उल्लेख गर्ने ।

धन्यवाद